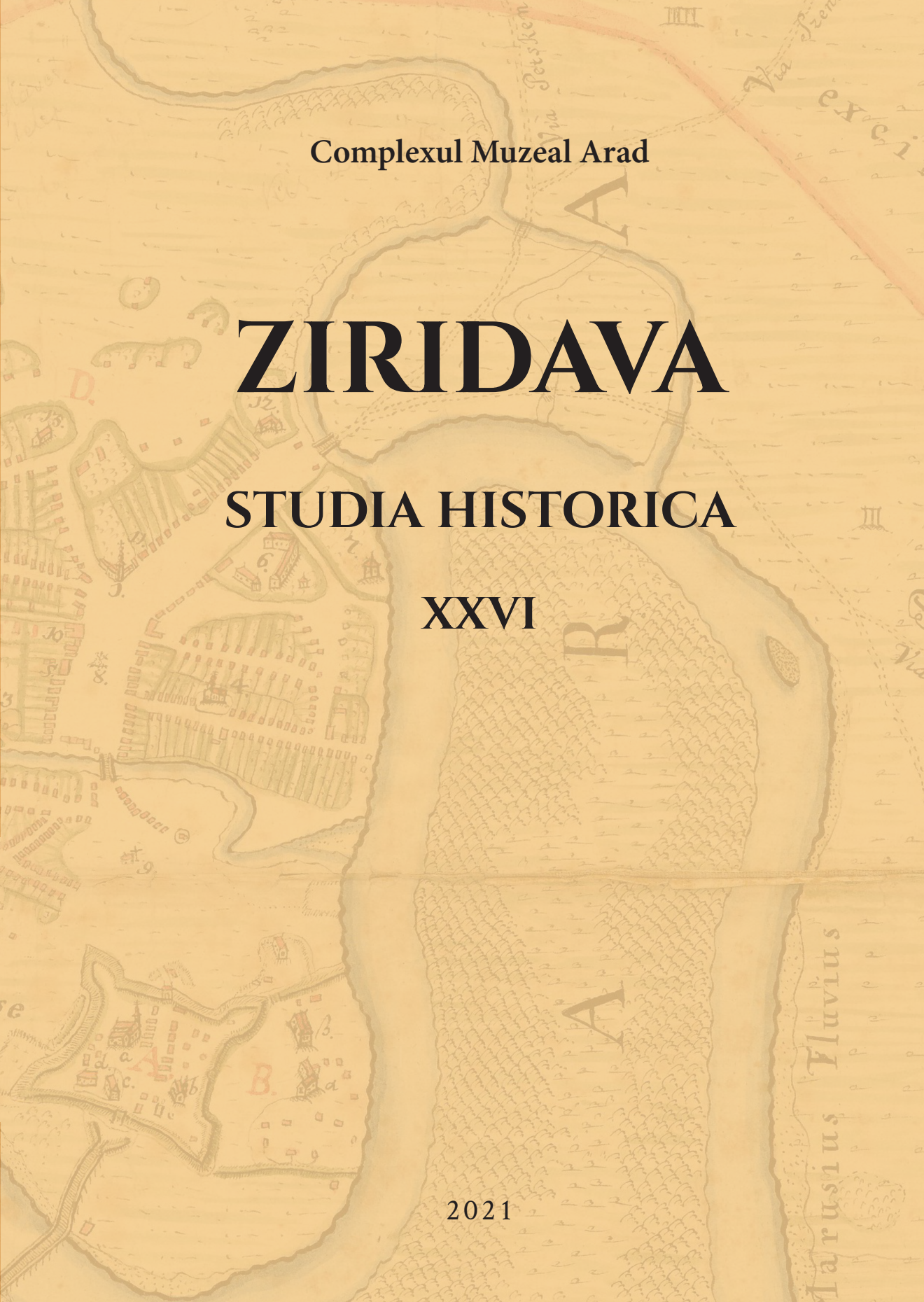

A historical map of Arad, Romania, showing the city's layout, the Tisza River, and surrounding areas. The map is in a sepia tone with various labels in Latin and Hungarian. The city is depicted with numerous buildings and fortifications. The Tisza River is shown flowing through the city and surrounding areas. The map is titled 'Complexul Muzeal Arad' at the top.

Complexul Muzeal Arad

ZIRIDAVA

STUDIA HISTORICA

XXVI

2021

ZIRIDAVA
STUDIA HISTORICA
XXVI

COMPLEXUL MUZEAL ARAD

ZIRIDAVA
STUDIA HISTORICA
XXVI

Editura MEGA | Cluj-Napoca | 2021

**Proiect editorial coordonat de Complexul Muzeal Arad
și susținut financiar de Consiliul Județean Arad**

Consiliul de redacție:

Redactori: SORIN OVIDIU BULBOACĂ, FELICIA ANETA OARCEA

Secretari de redacție: IOAN PAUL COLTA, ANIKÓ WITMAN, ADRIANA PANTAZI

Consiliul științific:

JOSEF WOLF, Institutul pentru Istoria și Geografia Regională a Șvabilor Dunăreni, Tübingen, Germania; OVIDIU PECICAN, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; MIRCEA MĂRAN, Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia; ANDREEA EMBER, Centre des Monuments Nationaux, France; EUSEBIU NARAI, Universitatea de Vest Timișoara; ANDREI FLORIN SORA, Universitatea din București, Societatea de Științe Istorice din România; LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS, Arhivele Naționale Istorice Centrale, București; CORNELIU PĂDUREAN, Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad; ANDREI ANDÓ, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad; MARIUS IOAN GREC, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad; DORU SINACI, Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” Arad; DUMITRU TOMONI, Societatea de Științe Istorice din România.

*In Romania, the periodical can be obtained through subscription or exchange,
sent as post shipment, from Museum Arad, Arad, Piata G. Enescu 1, 310131, Romania.
Tel. 0040-257-281847.*

ZIRIDAVA. STUDIA HISTORICA

Any correspondence will be sent to the editor:

MUSEUM ARAD

Piata George Enescu 1, 310131 Arad, RO

e-mail: office@museumarad.ro

The content of the papers totally involve the responsibility of the authors.

Persoane de contact:

Dr. Sorin Ovidiu Bulboacă: sorin_bulboaca@yahoo.com

Dr. Felicia Aneta Oarcea: felly_oarcea@yahoo.com

Dr. Ioan Paul Colta: colta86@gmail.com

ISSN 1224-7316

Copertă: CĂLIN MAN

Tehnoredactare: IOAN DOREL RADU

Editura Mega | www.edituramega.ro

e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

- 9 **Cuvânt înainte**
- 11 **SORIN OVIDIU BULBOACĂ**
O familie nobiliară românească din comitatul Zarandului – Moga de Hălmagiu (sec. XV–XVI)
A Romanian noble family from the Zarand County – Moga from Hălmagiu (15th–16th centuries)
- 23 **ELENA RODICA COLTA**
Franciscanii și cultura occidentală în vestul României. Biblioteci în mișcare
The Franciscans and occidental culture in western Romania. Libraries on the move
- 43 **AUGUSTIN MUREȘAN**
Stema familiei Huniade pe unele arbalete din secolul al XV-lea. Noi date
The Coat of arms of Huniade family on some crossbows from the 15th century. New data
- 57 **ANDREEA EMBER**
Un chateau d'architecture classique – Le Chateau de la Maisons sur Seine
A classic architecture castle – Castle of Maisons sur Seine
- 83 **OVIDIU PECICAN**
Letopisețul Cantacuzinesc și Cronica lui Matei Basarab
The Cantacuzino's Family Chronicle and The Chronicle of Matei Basarab
- 97 **VASILE MĂRCULEȚ, IOAN MĂRCULEȚ**
Organizarea administrativ-revoluționară românească a scaunelor Mediaș și Sighișoara în 1848-1849
The Romanian administrative-revolutionary organization of the Mediaș and Sighișoara chairs in 1848–1849

- 117 **DANIELA DETEȘAN**
Testamente feminine din districtul Năsăud
Female testaments from Năsăud district
- 137 **ANDREI ANDÓ**
Presa imigrației româno-maghiare în America
Romanian-Hungarian immigration press in America
- 155 **MIHAI-OCTAVIAN GROZA**
O viață închinată învățământului românesc transilvănean. Contribuții privind biografia profesorului Tit Liviu Blaga (1881–1916)
A life dedicated to the Transylvanian Romanian education. Contributions regarding the biography of professor Tit Liviu Blaga (1881–1916)
- 165 **FELICIA ANETA OARCEA**
Elite intelectuale ale generației Marii Uniri. Episoade din istoria familiilor Robu și Coțioi
Intellectual elites of the Great Union generation. Scenes from the history of Robu and Coțioi families
- 179 **MELINDA MITU**
Obiecte propagandistice din timpul Marelui Război în colecțiile Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei
Propagandistic objects from the Great War held in the collections of the National History Museum of Transylvania
- 189 **MIRCEA MĂRAN**
Românii din Iasenova
The Romanians from Iasenova
- 197 **MARIN POP**
Participarea organizației Partidului Național Român din județul Arad la alegerile parlamentare din noiembrie 1919 și iunie 1920
Participation of the organization of Romanian National Party from Arad county in the parliamentary elections of November 1919 and June 1920
- 225 **EUSEBIU NARAI**
Participarea Ripensiei la competițiile fotbalistice interne (1928–1931)
Participation of the Ripensia team in the internal football competitions (1928–1931)
- 257 **IONELA SIMONA MIRCEA**
Direcții de acțiune ale Camerei de Comerț și Industrie Alba în perioada 1928–1934, reflectate în rapoartele de activitate din 1933–1934
Direction of action of the Alba Chamber of Commerce and Industry during 1928–1934, reflected in activity reports from 1933–1934

- 275 **MIRCEA BARON**
Prizonieri de război sovietici utilizați în activitatea productivă din Valea Jiului
Soviet prisoners of war used in production in the Jiu Valley
- 297 **LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS**
O sută de ani de la instituirea stemei Regatului României (1921–2021)
One hundred yers since the establishment of the establishment of the coat of arms of the Kingdom of Romania (1921–2021)
- 309 **IOAN PAUL COLTA**
Recenzie – Japonisme in the Austro-Hungarian Monarchy

Românii din Iasenova

The Romanians from Iasenova

MIRCEA MĂRAN*

Abstract. Iasenova (Jasenovo) is one of the characteristic villages in the Serbian Banat where the Romanian ethnic element, once quite strong, was completely assimilated, so that today in this place only the family names still prove the former presence in large numbers of this ethnic group in the 18th and the 19th century, which had a significant percentage of representatives of the petty bourgeoisie, represented by craftsmen and merchants. Despite this fact, their origin from different parts of the Romanian ethnic space and the lack of organization on a national level facilitated the rapid assimilation of this population and its complete Serbianization during the nineteenth century. Attempts to establish a Romanian Orthodox parish in the years of the hierarchical separation of the Serbian and Romanian Orthodox Church failed, as did attempts to organize education in the Romanian language in this village, an occurrence which actually happened in many places throughout the Serbian Banat.

Keywords: craftsmen, merchants, identity, assimilation, hierarchical separation of churches.

Una din numeroasele localități din Banatul sârbesc în care elementul etnic românesc a dispărut, în ciuda faptului că în trecutul mai îndepărat aici trăia un număr însemnat de aparținători ai acestei etnii, a fost și Iasenova (*Jasenovo*), localitate din apropierea orașului Biserica Albă (*Bela Crkva*) din Banatul de Sud, importantă în istoria acestui spațiu geografic în primul rând prin faptul că prin ea trecea prima cale ferată bănățeană, pe linia Oravița-Iasenova-Baziaș, deschisă pentru trafic în anul 1858.

* Ph.D. profesor, cercetător asociat Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia, mirceam@live.com.

Localitatea a fost amintită în perioada stăpânii otomane asupra Banatului în secolul al XVI-lea, sub denumirea de Yasiniva (1554–1579)¹, iar mai apoi și în Catastiful din Ipek din 1660². În Descrierea Eparhiei de Vârșeț-Sebeș din anul 1713, apare ca o așezare în cadrul nahiei Palanca, cu un număr de 82 de gospodării, ceea ce a reprezentat în acel moment o localitate mare, una dintre cele mai mari din întreaga nahie, care număra 59 de localități³. În 1717 avea deja 120 de gospodării, devenind sediul obercneazului, iar în același an a fost construită și prima poștă⁴. Prima biserică ortodoxă a fost edificată în 1726. Johann Jacob Ehrler, autorul uneia dintre primele monografii despre Banat, o notează ca localitate sârbo-română (1774)⁵. În cadrul Regimentului Româno-iliric (mai târziu în cadrul Regimentului Sârbo-Bănățean) al Graniței Militare Bănățene, înființat în 1774, Iasenova a fost desemnată ca sediu de companie⁶, din care făceau parte cinci localități, devenind deci deja în această perioadă o așezare rurală importantă în această parte a Banatului, din punct de vedere administrativ, economic și strategic.

Importanța ei crește în special în urma deschiderii căii ferate amintite, în anul 1858⁷, care a fost considerată drept prima linie ferată care a trecut parțial peste teritoriul actualului Banat Sârbesc. După desființarea Graniței Militare, Iasenova a fost încadrată în 1873 în comitatul Timiș, iar trei ani mai târziu a fost trecută în comitatul Torontal⁸.

Diversitatea etnică și confesională reprezintă una din caracteristicile prin care se recunosc numeroase localități de pe spațiul bănățean, și aceasta caracterizează și localitatea Iasenova. Pe lângă populația ortodoxă de etnie sârbă și română, în decursul secolului al XIX-lea, dar în special în urma deschiderii căii ferate, aici s-au stabilit un număr însemnat de meseriași de toate branșele și negustori, care au văzut posibilitatea de dezvoltare a afacerilor lor, prin faptul că linia ferată trecea chiar pe aici, oferind noi oportunități de dezvoltare economică. Astfel, la Iasenova s-au așezat meseriași și negustori de etnie maghiară, germană, cehă, poloneză, evrei și romi, pe lângă sârbii și românii băștinași. Chiar în această perioadă s-a constatat o evidentă creșterea

¹ Ioan Hațegan, *Dicționar istoric al așezărilor din Banat în sec. XI–XX*, Timișoara, 2013, p. 195.

² Д. Ј. Поповић-Св. Матић, О Банату и становништву Баната у 17. веку, Српска манастирска штампарија, Сремски Карловци, 1933, р. 32.

³ Д. Руварац, Опис Вршачко-себешке епархије, Српска манастирска штампарија, Сремски Карловци, 1924, р. 10.

⁴ Феликс Милекер, Летописи општина у јужном Банату, Угао-Тритон публик, Вршац, 2005, р. 74.

⁵ Јохан Јакоб Ерлер, Банат, Панчево, 2004, р. 92.

⁶ Душан Ј. Поповић, Срби у Војводини, 2, Матица српска, Нови Сад, 1990, р. 138.

⁷ Феликс Милекер, *op.cit.*, р. 75.

⁸ *Ibidem*.

a numărului locuitorilor, de la 1379 în anul 1854, la 1619, în 1869⁹. Sporirea numărului locuitorilor a continuat și în deceniile următoare, astfel că în anul 1910 au fost înregistrați chiar 2207 persoane¹⁰, ceea ce reprezintă un număr maxim de persoane în istoria acesteia.

În ceea ce îi privește pe românii din Iasenova, aceștia au fost prezenți în această localitate încă din secolul al XVIII-lea, dacă nu și mai devreme. Pe baza datelor dintr-o conscripție a populației după etnie din Granița Militară Bănățeană din anul 1808, Iasenova a fost înregistrată ca localitate pur românească, împreună cu localitățile Petrovasăla, Seleuș, Uzdin, Satu Nou, Nicolinț, Grebenaț și Straja¹¹, afirmație pentru care prezentăm o doză de rezervă, având în vedere că elementul etnic sârbesc era întotdeauna predominant în această localitate, românii reprezentând un procent important, dar nu predominant în spectrul etnic al acestui sat.

În decursul secolului al XIX-lea, întâlnim o serie de meseriași de diferite branșe și de negustori români în această localitate, dintre care primul a fost Toma Basarabă, curelar care a trecut prin toate fazele de pregătire profesională, activând în această localitate înainte de anul 1842¹². În anii 1854–1857 se amintesc căldărarii Ilie Dumitrașcu, Iovan Savu, Iovan Muncean și Ioan Dumitrașcu, Dimitrie Constantin, Miloș Dumitru și Ioan Gheorghe¹³, care este posibil să fi fost băieși, având în vedere atât numele lor de familie, cât și profesia cu care se ocupau¹⁴.

În decursul anilor șaiszeci ai secolului al XIX-lea se amintesc meseriașii cu nume românesc Constantin Bocșan (pantofar), Petru Ion, Iovan Ion, Iancu Dreondean, Petru Nica, Gligorie Savu, Miloș Savu (căldărari), posibil toți băieși, cât și Sofronie Cherciu (cojocar)¹⁵. În anii șaptezeci, se amintește numele lui Evghenie Nica, Teodor Dumitrașcu (din 1873 trecut la Vrăcevgaj) și Gheorghe Savu, căldărari, cât și Teodor Almăjan, originar din Arad¹⁶, în

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Octavian Trifu, *Unele aspecte de organizare a învățământului elementar în limba română din părțile noastre ale Banatului din prima jumătate a secolului al XIX-lea*, „Contribuții la istoria culturală a românilor din Voivodina”, II, Libertatea, Panciova, 1976. p. 162.

¹² Živan Ištvanić, *Istorija zanatstva i trgovine u Jasenovu (1725–1941)*, Jasenovu, 1994, p. 22.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Despre problema băieșilor în Banatul de Sud vezi lucrarea subsemnatului „The Boyash of the South Banat (Serbia). History and Identity”, Annemarie Sorescu-Marinković, Thede Kahl, Biljana Sikimić (eds.), *Boyash Studies: Researching “Our People”*, Frank & Timme, Berlin, 2020, pp. 409–424.

¹⁵ *Ibidem*, p. 23.

¹⁶ *Ibidem*, p. 23–24.

deceniul următor cizmarul și pantofarul Jivan Iskruljev, născut la Iasenova¹⁷ (de origine din familie de români, vom vedea mai târziu). În ultimul deceniul al secolului al XIX-lea, au fost consemnați, printre alți numeroși meseriași de alte etnii, și Nicola Lazăr, lăcătuș și fierar în perioada 1892–1912, născut la Ilidia în 1870¹⁸, apoi tâmplarul Svetozar Pervulov, născut la Iasenova și Iovan Logojan, măcelar¹⁹, iar la începutul secolului al XX-lea și halvagiul Vladimir Puia, în perioada 1902–1905, Pavel Basarabă, rotar, în perioada 1903–1906, iar începând cu anul 1905 și Mladen Basarabă, apoi Miroslav Basarabă, născut la Iasenova în 1881, începând cu 1906 pielar în această localitate²⁰, apoi Dimitrie Nicolescu (zidar începând cu 1907), Svetozar Coteș, rotar, Dușan Vincilov, cojocar în perioada 1909–1919, născut la Iasenova în 1881, Milan Vincilov, rotar, Gavrilă Gaia Basarabă, lăcătuș în perioada 1910–1941, Jivan Roman, cizmar și pantofar, Danița Ianculov, croitoreasă, Lazăr Mangiul, pantofar în perioada 1913–1941, născut în 1887²¹.

Primul cârciumar din Iasenova amintit în izvoarele istorice este Gligorie Pervulov (evident, inițial Pârnu), care în 1818 a cumpărat o cârciumă de la autoritățile militare, în care a vândut băuturi alcoolice de calitate proastă²². Unul dintre primii negustori era Toma Radulovici, născut în 1811 la Biserica Albă, domiciliat în acest oraș unde avea și magazinul său. În anul 1852, a luat la Iasenova în arendă o cârciumă²³, având și dreptul de vânzare a băuturilor alcoolice. Începând cu anul 1866, își desfășoară afacerile sale comerciale și negustorul Dimitrie Novăcescu, iar în deceniile următoare Iovan Secheșan și Teodor Pupu. Despre ultimul se știe că era născut la Iam în anul 1843 și că a fost căsătorit cu Sinodia Pența. La Iasenova a sosit din Iam în 1878 unde a deschis magazin de marfă mixtă care a funcționat până în anul 1906²⁴. Ievrem Basarabă, originar chiar din Iasenova, a deschis un magazin în localitatea natală în anul 1880, care a funcționat până în 1896.

Din exemplele de mai sus ne dăm seama că românii din Iasenona aveau o pătură destul de numeroasă de meseriași și negustori, dintre care unii au venit în localitate din alte părți, iar alții au fost originari chiar din Iasenova, dar totodată rămâne sub semnul întrebării problema identității și a limbii materne a acestora, având în vedere gradul accelerat de asimilare de care a fost cuprinsă populația românească din acest sat în secolului al XIX-lea. Este foarte

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*, p. 26.

¹⁹ *Ibidem*, p. 28.

²⁰ *Ibidem*, p. 29.

²¹ *Ibidem*, p. 31.

²² *Ibidem*, p. 34.

²³ *Ibidem*, p. 34–35.

²⁴ *Ibidem*, p. 36.

probabil ca mulți dintre cei amintiți să fi fost deja asimilați, în special cei care purtau numele personal sârbesc, provenind din căsătorii mixte sau din familii asimilate deja cu câteva generații mai devreme.

Izvoarele istorice confirmă că românii din Iasenova au cerut despărțirea bisericească încă din anul 1869, „și de atunci au solicitat emiterea comisiunilor delegaționale la fața locului”²⁵. Asemănător românilor din alte localități mixte găsite în Granița Militară, precum Satu Nou, Doloave, Deliblata, Dobrița, Mărghita Mică, Alibunar, Oreșat și altele, românii din Iasenova „de multu se lupta pentru biserica și școala națională română”²⁶. Se pare însă că această luptă, purtată în special în anii 1872 și 1873²⁷, nu s-a bucurat de succes, fapt confirmat de un articol din presa timpului, din care reiese că „în comuna amestecată Iassenova din cercul pretorialu alu Bisericei-albe, comisiunea delegațională română interpretând pertractarea la terminul descriptu din 4 augustu a.c. (1873–MM) au intempinat erasi pedeci din partea serbilor”²⁸. Anume, în situația în care comisia delegațională și-a făcut apariția în această localitate la data propusă, după cum susține autorul acestui articol, „coreligionarii serbi cu preotii în frunte întimpinând comisiunea română cu o furie protestându în contra venirii și afirmându: ca romani nici n-au cerut și nici nu cer despărțirea lor de către ierarhia sârbă”²⁹, ceea ce s-a încercat prin prezența câtorva români care erau împotriva despărțirii, pe când „majoritatea locuitorilor romani na cutediatu să se arete și prezenteze înaintea comisiunilor fiindu multi amenințați și intimidați cu atacuri din partea serbilor”³⁰. Comisia delegațională română a cerut de la pretorele Heinrich Wurda, căpitan la Biserica Albă, care se găsea la fața locului, ca pe baza conscripției familiilor găsită la autorități să se cheme toți locuitorii satului care au împlinit vârsta de 20 de ani să se declare dacă doresc despărțirea sau nu, ceea ce nu s-a realizat din cauza refuzului și a opunerii comisiei sârbe. În aceste condiții, comisia română s-a retras fără a obține vreun rezultat. În calitate de episcop al Aradului, Procopie Ivacicovici cerea cu acea ocazie de la Ministerul Cultelor și al Instrucțiunii Publice să ordone ieșirea unei comisii care să investigheze la fața locului situația din această localitate, în care, după susținerea sa, trăiau în jur de 300 de familii de români cu un număr total de 1500 de suflete³¹. Tensiunile au continuat și în perioada

²⁵ Procopiu Ivacicovici, „Înaltu ministeriu reg. ung. de cultu și instrucțiune publică”, în *Lumina*, Arad, nr. 51, 24 august/3 septembrie 1873, p.2.

²⁶ *Albina*, nr. 56, 5/17 iulie 1870, p. 3.

²⁷ *Albina*, nr. 96, 21 octombrie/2 noiembrie 1876, p. 3.

²⁸ Procopiu Ivacicovici, op. cit., p. 2.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

următoare, însă situația se desfășura în dauna românilor, astfel că, în anul 1874, delegația sârbă anunța sub numărul protocolului 23 că „acolo nici romanii nici serbii n-au cerutu și nu ceru despartirea”³², ceea ce a constatat și comisia numită de autoritățile politice, astfel că delegația română s-a mulțumit cu faptul de a trimite un demers la mitropolit „pentru a face pașii necesari ca credincioșilor de naționalitate română din Iassenova să li se dea cel puțin mângăierea sufletească și copiilor lor instrucțiune în limba lor maternă, fiindu constatat că acolo se află romani în număr considerabil”³³.

Oricum, cert este faptul că în această perioadă, prezentată mai sus, la Iasenova trăia un număr mare de români, care însă nu aveau o viață națională organizată și nu au fost interesați de activitățile de despărțire bisericească și de înființare a unei școli primare cu limba de predare română.

Cunoscutul etnograf sârb Jovan Erdeljanović a realizat cercetări minuțioase ale populației din satele bănățene în deceniul al treilea al secolului al XX-lea, prezentându-le în valoroasa monografie *Srbi u Banatu (Sârbii din Banat)*, care însă conține și numeroase date despre prezența populației românești în localitățile bănățene, amestecată cu sârbii și în cele mai dese cazuri asimilată prin sârbizare. Printre aceste localități se găsește și localitatea Iasenova, astfel că din textul publicat de Erdeljanović putem să ne dăm seama despre prezența elementului etnic românesc în această localitate. Anume, printre familiile „de origine cunoscută” Erdeljanović amintește și numeroase familii cu nume de certă origine românească, și anume³⁴: Besarabini-Vinkini (Basarabă-Vinca), patru familii având sfântul casei Sântămăria Mare, apoi Miuță, Gava (patru familii, „veniți din vechime din Valahia”³⁵), Grujići-Beuturini (Gruici-Băutură, sărbătoresc pe sf. Nicolae), Guculj-Kopilanovi (Guțu-Copilan, cinci familii, sf. Parascheva), au intrat în casă la Despot, bunicul a venit în urmă cu 60–70 de ani³⁶ din Valahia, din Ilidia”. Este interesant faptul că Erdeljanović menționează despre această familie că „și azi vorbesc în casă limba valahă”, o informație foarte importantă, care ne confirmă faptul că în perioada interbelică la Iasenova încă existau familii românești care vorbeau limba lor maternă. În continuare, au fost amintite familiile Draganovi-Fokaljecovi-Nikini (Drăgan-Făcăleț-Nica), „veniți din Valahia”, Drika, „veniți din Valahia”, Djurin-Palkovi (Giurin-Palcă), „veniți din vechime din Valahia”, Iskruljev-Goljini (Iscru-Golea), două familii, sărbătoresc pe sf. arhanghel Mihail, venite din munții Valahiei”,

³² *Albina*, nr. 45 din 13/25 iunie 1874, 3.

³³ *Ibidem*.

³⁴ Jovan Erdeljanović, *Srbi u Banatu*, Историјски архив у Панчеву, Панчево, 2013, pp. 120–121.

³⁵ Prin noțiunea de *Valahia*, autorul de obicei subînțelege Banatul românesc.

³⁶ Prin urmare, prin 1850–1860.

Jankulov-Dulfini (Iancu-Dulfu, trei familii, sf. Parascheva, „bunicul venit din Valahia, din Ilidia”), Jankulov-Fisuljevi (Iancu-Fisu, trei familii, sf. Parascheva, „bunicul venit din Ilidia”), Jovanesko-Lampov (Iovănescu-Lampă), tatăl cioban și unchiul valahi, veniți din Sukic, de lângă Oraovica, Kurin-Skobaljevi (Curin-Scobală, două familii, sf. arhanghel Mihail, „veniți din Valahia”), Lepadat (Lăpădat), „veniți în urmă cu 70 de ani³⁷ din satele valahe din răsărit”, Marila (Mărilă), sf. Nicolae, „printre imigranții mai noi, venit din Valahia, din Ilidia”, Pasulj-Firuljevi (Păsulă-Firu, trei familii, „veniți în urmă cu 100 de ani din Valahia”), Pauljevi-Tanavelja (Pau-Tănăveală, două familii, sf. arhanghel Mihail, veniți din Iartovo), Percinov-Kajganini, veniți din Voivodinți, iar acolo au venit „de pe muntele Dragodan” și bătrânilor le ziceau Dragodan, dar au intrat în casa lui Percinov și au preluat numele lor. În continuare, urmează familiile Petruc-Opincasevi (Pătruț-Opincaș), trei familii, sf. Parascheva, bunicul „venit din Valahia”, Prvulovi-Kulasevi (Pârvu-Culaș, sf. Nicolae) veniți din Petrodivina, Romelić-Kenelovi (Romelici-Chenel „șase familii, sf. Ioan, veniți din Valahia”, Svirac-Povesok, sf. Nicolae, „bunicul a venit din munții Valahiei”, Trokini (Trocea), „veniți din munții Valahiei”, Colja (Țolea), sf. Nicolae, „veniți din vechime din Valahia”.

Urmează în continuare „familiile a căror origine nu a fost stabilită”³⁸, unde se amintea „familia dispărută” Bejinar, Nicolesko-Rajin (Nicolescu-Rain), două familii, Sf. Dumitru, Nikolić-Vinčilovi (Nicolici-Vincilă), Florika-Lupuljevi (Florica-Lupu, Sf. Nicolae).

Dintre familiile dispărute de o certă origine românească erau amintite Arseniev-Blidarev (Arsenie-Blidariu), Maran-Mačej-Mikljin (Măran-Matei-Miclea), Prvulov-Popov-Pujin (Pârvu-Popa-Puia), Njagulov (Neagu), Putnjanov (Putnean), două familii, Sf. Arhanghel Mihail, „veniți din Valahia”, iar dintre familiile plecate din sat, de origine românească, Beutura (Băutură); bunicul venit din Ilidia, Sântămăria Mare, plecați la Dubovac (Dubovăț) și învățători la Biserica Roșie³⁹.

Evident că neavând o identitate națională bine formată, românii din Iasenova nici nu au putut da vreo personalitate care să fi jucat vreun rol deosebit în istoria neamului, cu excepția, probabil, a lui Albin Adalbert Vadasz, născut la Iasenova pe 17 aprilie 1881 și care, măcar după nume, nu pare să fi fost etnic român. Oricum, obținând titlul de doctor în drept, era de profesie avocat, avându-și cabinetul de avocatură la Reșița, în perioada 1910–1919. În preajma Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, acesta a fost ales reprezentat al „Reuniunii române de cântări și muzică a Plugarilor Români” din Reșița la acest eveniment deosebit din istoria poporului român. După război, a rămas în

³⁷ Deci, prin 1850.

³⁸ Јован Ердељановић, *op. cit.*, pp. 121–122.

³⁹ *Ibidem*, p. 122.

România, unde a funcționat ca judecător la tribunalul Făget și Timiș, iar după pensionare (1938), s-a ocupat cu avocatura până la decesul său în anul 1946.

Prin urmare, încă din secolul al XIX-lea a început sărbizarea românilor din Iasenova, iar numărul precis al românilor din această localitate, care aveau o identitate națională slab dezvoltată, probabil că nu îl putem afla niciodată, chiar din motivul că aceștia nici nu se declarau cu toții ca români la recensămintele populației organizate de autorități, așa cum nu au purtat nici o luptă mai consistentă pentru a se separa de biserica ortodoxă sârbă și de a-și înființa propria parohie, cum au făcut-o românii din alte localități din zonă. Pe baza datelor oficiale de la recensămintele populației, aflăm că în anul 1900 la Iasenova au fost înregistrați 84 de români, iar la recensământul din 1921 au fost înregistrați în total doar 22 de români, din numărul total de 2111 locuitori. La recensământul din 2002, doar 15 cetățeni ai acestei localități s-au declarat români, din numărul total de 1446 de locuitori⁴⁰.

Bibliografie

Surse editate. Lucrări generale și speciale

- Hațegan, Ioan, *Dicționar istoric al așezărilor din Banat în sec. XI–XX*, Timișoara, 2013.
- Ištvanic, Živan, *Istorija zanatstva i trgovine u Jasenovu (1725–1941)*, Jasenovo, 1994.
- Ivacicovici, Procopiu, „Înaltu ministeriu reg. ung. de cultu și instructiune publică”, *Lumina*, Arad, nr. 51, 24 august/3 septembrie 1873.
- Măran, Mircea, *Românii din Voivodina, Istorie, demografie, identitate românească în localitățile Voivodinei*, Editura ICRV, Zrenianin, 2009.
- Trifu, Octavian, *Unele aspecte de organizare a învățământului elementar în limba română din părțile noastre ale Banatului din prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Contribuții la istoria culturală a românilor din Voivodina, II, Libertatea, Panciova, 1976.
- Ердељановић, Јован, Срби у Банату, Историјски архив у Панчеву, Панчево, 2013.
- Ерлер, Јохан Јакоб, Банат, Историјски архив у Панчеву, Панчево, 2004.
- Милекер, Феликс, Летописи општина у јужном Банату, Угао-Тритон публик, Вршац, 2005.
- Душан Ј. Поповић, Срби у Војводини, 2, Матица српска, Нови Сад, 1990.
- Поповић, Д.Ј., Матић Св., О Банату и становништву Баната у 17. веку, Српска манастирска штампарија, Сремски Карловци, 1933.
- Руvaraц, Димитрије, Опис Вршачко-себешке епархије, Српска манастирска штампарија, Сремски Карловци, 1924.

⁴⁰ Mircea Măran, *Românii din Voivodina, Istorie, demografie, identitate românească în localitățile Voivodinei*, Editura ICRV, Zrenianin, 2009, p. 246.